

Kvindelig omskæring

Hvor mange piger i Danmark er i fare?

Piger i fare

Det Europæiske Institut for Ligestilling mellem Mænd og Kvinder (EIGE) skønner, at **11-21 % af piger (1 408-2 568 piger) i alderen 0-18 år er i fare** for at blive udsat for omskæring i Danmark, ud af en samlet befolkningsgruppe på 12 462 piger i alderen 0-18 år i 2019, der stammer fra lande, hvor kvindelig omskæring praktiseres. Af disse 12 462 indvandretpiger er 82 % (10 269) andengenerationsindvandrere.

De piger, der er i fare for omskæring i Danmark, stammer hovedsageligt fra Irak og Somalia. Mindre grupper stammer fra Egypten, Eritrea, Etiopien, Sierra Leone og Sudan ⁽²⁾.

Asylsøgende piger og flygtningepiger

I 2019 var der 257 asylsøgende piger i alderen 0-18 år, der stammer fra lande, der praktiserer kvindelig omskæring, og 338 piger blev tildelt asyl. Hvis man ser bort fra indvandrere med ophold i landet, skønner EIGE, at **37 % af asylsøgende piger er i fare** for at blive udsat for omskæring i Danmark (2019). Selvom flygtninge, der er blevet tildelt asyl i Danmark, er inkluderet i tallene for "almindelige" indvandrere (11-21 %), skønner EIGE, at en højere procentdel (**25 % af flygtningepiger er i fare** for at blive udsat for omskæring i forhold til almindelige indvandrere.

Kvindelig omskæring er en alvorlig form for kønsbaseret vold, der giver dybe fysiske og psykiske ar og påvirker ofrenes liv overalt i verden. Det er en voldelig form for underkastelse af kvinder og piger, der står i skærende kontrast til principperne om ligestilling mellem mænd og kvinder. Det er en overtrædelse af kvinders og pigers menneskerettigheder.

Ifølge Verdenssundhedsorganisationen omfatter kvindelig omskæring "alle procedurer, der involverer delvis eller fuldstændig fjernelse af kvindens ydre kønsorganer eller anden form for skade, der påføres de kvindelige kønsorganer af ikkelægelige grunde" ⁽³⁾.

© Chiara Luxardo

Om undersøgelsen

EIGE har udviklet en metode til at beregne antallet af piger i fare for at blive udsat for omskæring i EU og har anvendt den for i alt 13 medlemsstater. Ved beregningen af risikoen for at blive udsat for kvindelig omskæring ses der på to scenarier. I højrisikoscenariet antages det, at der ikke er nogen påvirkning fra indvandring, og at piger, der stammer fra et land, der praktiserer kvindelig omskæring, og som bor i en EU-medlemsstat, er udsat for samme risiko, som hvis de aldrig var indvandret. I lavrisikoscenariet antages det, at indvandring og kulturindlæring har betydning for en holdnings- og adfærdændring, når det gælder kvindelig omskæring ⁽⁴⁾.

Den seneste undersøgelse "Estimation of girls at risk of female genital mutilation in the European Union – Denmark, Spain, Luxembourg, and Austria" er fra 2020. Den giver EU-institutionerne og EU-medlemsstaterne præcise data om kvindelig omskæring og om, i hvilket omfang piger i EU kan risikere at blive udsat for det. På den måde er det muligt at udforme målrettede politikker med henblik på at bekæmpe kvindelig omskæring.

- ⁽¹⁾ Denne procentdel omfatter piger i alderen 0-18 år, som stammer fra lande, hvor kvindelig omskæring praktiseres. Data for Danmark, Luxembourg og Østrig er fra 2019. Data for Spanien er fra 2018.
- ⁽²⁾ EIGE, *Estimation of girls at risk of female genital mutilation in the European Union – Denmark, Spain, Luxembourg, and Austria*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, Luxembourg, 2021.
- ⁽³⁾ Verdenssundhedsorganisationen, faktaark om kvindelig omskæring, 2020, (<http://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/female-genital-mutilation>).
- ⁽⁴⁾ EIGE, *Estimation of girls at risk of female genital mutilation in the European Union - Denmark, Spain, Luxembourg, and Austria*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, Luxembourg, 2021.

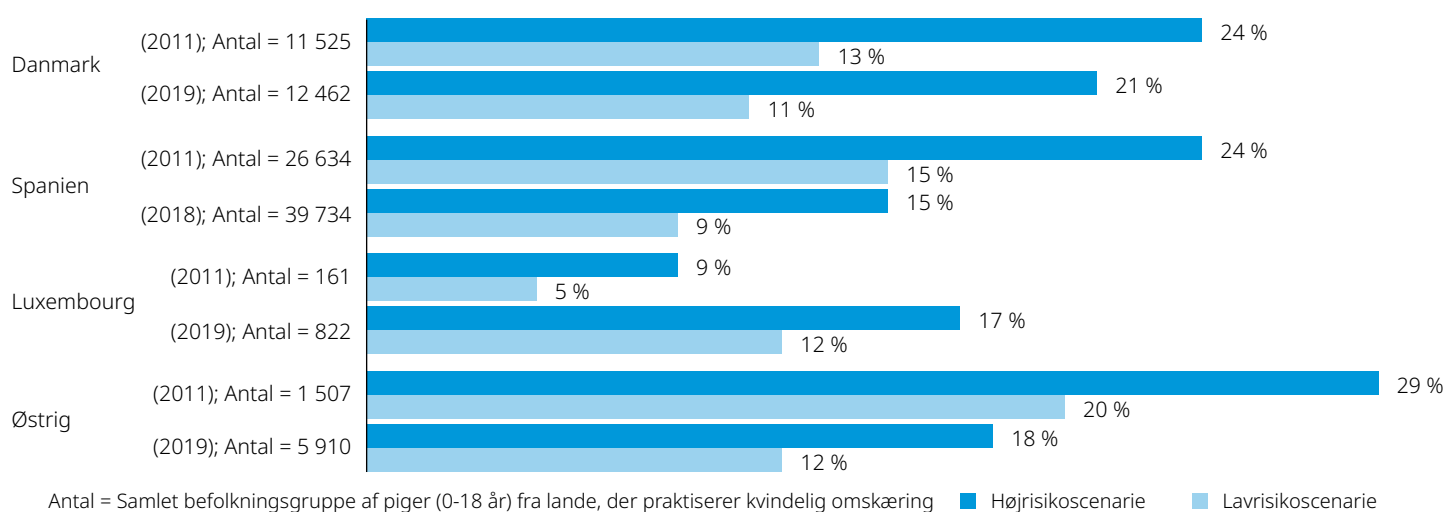
Hvordan er udviklingen over tid?

Det absolutte antal piger i fare for omskæring i Danmark er faldet en smule trods en lille stigning i antallet af indvandrepiger fra lande, der praktiserer kvindelig omskæring (fra 11 525 i 2011 til 12 462 i 2019). Procentdelen af piger i fare for omskæring i højrisikoscenariet er også faldet, fra 24 % i 2011 til 21 % i 2019.

Faldet i antallet af udsatte piger kan måske skyldes, at der er sket en ændring med hensyn til indvandrepigernes oprindelseslande. I både 2011 og 2019 var den største gruppe piger i fare for omskæring fra

Somalia, som har en høj forekomst af kvindelig omskæring på 97 % for piger og kvinder i alderen 15-19 år. I 2019 var der 224 færre førstegenerationspiger fra Somalia blandt indvandrerbefolkningen sammenlignet med 2011. Den største gruppe piger blandt indvandrerbefolkningen i både 2011 og 2019 stammede fra Irak, som har en meget lavere forekomst af kvindelig omskæring, dvs. 4 % af piger og kvinder i alderen 15-19 år. **Figur 1** er en illustration af ændringerne over tid.

Figur 1. Anslået andel af piger blandt indvandrerbefolkningen (0-18 år) i fare for kvindelig omskæring i DK, ES, LU, AT

Det samlede størrelse af gruppen af kvindelige indvandrere fra lande, der praktiserer kvindelig omskæring, er meget forskellig i de fire medlemsstater. Kvindelig omskæring er således et problem, der påvirker lande i varierende omfang. Den nuværende anslåede andel af udsatte piger varierer fra 15 % i Spanien til 21 % i Danmark i højrisikoscenariet for denne undersøgelse og fra 9 % i Spanien til 12 % i både Luxembourg og Østrig i lavrisikoscenariet. Der kan også ses variationer i udviklingen over tid. Luxembourg er den eneste af de undersøgte medlemsstater, hvor den anslåede andel af udsatte piger er steget siden 2011.

Kilde: EIGE, *Estimation of girls at risk of female genital mutilation in the European Union - Denmark, Spain, Luxembourg, and Austria, 2021.*

Lokalmiljøernes perspektiver

For at få en dybtgående viden om og forståelse af kvindelig omskæring i indvandrersamfundene i Danmark blev der afholdt to møder i fokusgrupper og otte individuelle interviews med kvinder og mænd fra Somalia samt med kurdiske kvinder.

I alle fokusgrupper og interviews så deltagerne negativt på praktisering af kvindelig omskæring, herunder de negative følger for ofrenes og for mændenes sexliv. Deltagerne angav, at holdningen til kvindelig omskæring ændrer sig, fordi folk er blevet mere bevidste om følgerne heraf, blandt andet gennem oplysende samtaler med imamer og på kvindecentre og gennem de enkelte kvinders egne vidnesbyrd.

Der var en generel opfattelse af, at kvindelig omskæring ikke længere spiller nogen rolle for et kommende giftermål, og at kvindelig omskæring ikke er noget, mænd forventer eller ønsker i forbindelse med et giftermål.

Det var både kvinders og mænds opfattelse, at kvindelig omskæring er en forældet praksis, som er tæt på at være forsvundet, og deltagerne gav udtryk for, at den bør forsvinde helt. Deltagerne sagde, at der er forskelle mellem deres oprindelseslande og Europa, og alle deltagerne mente, at kvindelig omskæring ikke praktiseres i Danmark eller andre steder i Europa. Selv om de fleste deltagere var af den opfattelse, at kvindelig omskæring stadig praktiseres i nogle områder i deres oprindelseslande, vurderede de ikke, at anden- og tredjegenerationsindvandrerkvinder i Danmark er i fare for at blive udsat for omskæring, når de er på besøg i deres forældres oprindelseslande.

Det var generelt deltagernes opfattelse, at kvinder, navnlig mødre og bedstemødre, har været den væsentligste beslutningstager, når det gælder kvindelig omskæring.

Hvordan håndterer Danmark kvindelig omskæring?

- ✓ **Specifik bestemmelse i straffeloven om kvindelig omskæring**
- × **Interventioner for at beskytte piger mod kvindelig omskæring**

- × **Bestemmelser i asyllovgivningen, der specifikt handler om kvindelig omskæring**
- ✓ **Official procedure for fagpersoners indberetning**

RETSGRUNDLAG

Strafferet. I 2003 blev kvindelig omskæring gjort strafbart i henhold til den danske straffelov. Strafferammen er indtil 6 års fængsel for enhver, der udfører eller medvirker til at udføre kvindelig omskæring, herunder forældre og læger. Loven gælder også, hvis kvindelig omskæring udføres i et andet land. Mellem 2010 og 2019 blev der rejst tiltale i tre sager om kvindelig omskæring. To af sagerne førte til domfældelse i 2017, mens den tredje førte til frifindelse i 2010. Interviews og møder i fokusgrupper med somaliske kvinder (første og anden generation) i forbindelse med denne undersøgelse indikerer, at somaliere i de seneste 15 år har været stærkt involveret i at oplyse minoritetssamfund i Danmark om lovgivningen og om de skadelige virkninger af kvindelig omskæring, hvilket har medført et holdningskift og ændret praksis hos mange somaliere i Danmark.

Lovgivning om beskyttelse af børn. I henhold til lov om social service fra 2005 har enhver, der får kendskab til, at en person agter at udsætte sin datter for kvindelig omskæring, pligt til at underrette myndighederne. For personer, der udøver offentlig tjeneste, for eksempel læger og jordemødre, er der en officiel procedure for underretning i forbindelse med kvindelig omskæring. Serviceloven fastsætter også, at børn kan blive anbragt uden for hjemmet i tilfælde af utilstrækkelig omsorg for eller behandling af barnet, for eksempel overgreb eller kriminel adfærd. Dette er dog ikke specifikt rettet mod kvindelig omskæring.

Asyllovgivning. Der kan gives asyl til en person, hvis vedkommende risiker at blive underkastet umenneskelig og nedværdigende behandling (udlændingelovens § 7, stk. 2 (jf. lovbekendtgørelse fra 2013)). Kvindelig omskæring nævnes dog ikke eksplicit som grundelse for asyl. Asyl gives på grundlag af en samlet vurdering, som kan omfatte et hensyn til risikoen for kvindelig omskæring. Der har været tilfælde, hvor der blev tildelt asyl på grundlag af et hensyn til risikoen for kvindelig omskæring.

Officiel procedure for fagpersoners indberetning af kvindelig omskæring. I henhold til lov om social service fra 2005 er personer, der udøver offentlig tjeneste, ved lov forpligtet til at underrette myndighederne, hvis de har grund til at antage, at en pige er i fare for at blive udsat for kvindelig omskæring. Landspatientregisteret har en diagnosekode for kvindelig omskæring, så læger kan registrere tilfælde, de ser i forbindelse med fødsler. Det er dog uklart, i hvilket omfang denne mulighed bliver anvendt. Det giver derfor ikke nødvendigvis et korrekt skøn over antallet af kvinder i Danmark, der har været udsat for omskæring.

POLITIKRAMME

I 2009 **udarbejdede en frivillig styregruppe en handlingsplan** for forebyggelse af kvindelig omskæring i Danmark. Handlingsplanen identificerede vigtige prioritetsområder som for eksempel at øge vidensniveauet og udvikle rollemønstre blandt etniske minoritetsgrupper, herunder at tale imod kvindelig omskæring og styrke den offentlige debat om lovgivningen om bekæmpelse af kvindelig omskæring. Den danske regering **gennemførte imidlertid ikke handlingsplanen**, og der er heller ikke siden blevet gennemført en handlingsplan med fokus på kvindelig omskæring.

Der er gennemført flere generelle handlingsplaner i Danmark, men de fokuserer ikke specifikt på kvindelig omskæring. I 2016 gennemførte den danske regering en national handlingsplan, som sigter mod at forebygge æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol. Den seneste handlingsplan blev gennemført af den danske regering i 2019 og har fokus på at forebygge psykologisk og psykisk vold i nære relationer. 2019-planen beskriver initiativer relateret til æresrelaterede konflikter og vold, men kvindelig omskæring nævnes ikke specifikt.

Oplysning om kvindelig omskæring indgår i nogle danske lægers og jordemødres uddannelse, men ikke generelt på hospitalerne og i uddannelserne. For dem, der modtager oplysning, er formålet at gøre dem bevidste om fænomenet, i tilfælde af at de, for eksempel ved en fødsel, oplever en patient, der har været udsat for kvindelig omskæring. Resultaterne af denne undersøgelse indikerer dog, at de ikke nødvendigvis opdager det, hvis omskæringen har et mindre omfang. En gravid kvinde, der har været udsat for omskæring, henvises til en fødselslæge og ledes gennem graviditeten med særligt fokus på potentielle komplikationer. Kvinden bliver tilbudt muligheden for at få foretaget en infibulation (defibulation) i andet trimester, og hvis hun ikke ønsker det, en skræddersyet plan for fødselens forløb. Kvindens egen læge underrettes om de anatomiske ændringer i forbindelse med registreringen af fødslen. De danske sundhedsmyndigheder anbefaler ikke fornyet infibulation, efter at en kvinde har født, og sundhedspersonen er forpligtet til at oplyse kvinden om de sundhedsmæssige konsekvenser af kvindelig omskæring og om, at det i Danmark er forbudt at udføre kvindelig omskæring på piger og kvinder. Resultaterne af denne undersøgelse indikerer, at emnet fornyet infibulation efter fødslen er en gråzone – loven forbyder ikke en læge at foretage reinfibulation af en kvinde, hvis hun anmoder om det, og det anses for at være i hendes interesse.

Anbefalinger til Danmark, Spanien, Luxembourg og Østrig

• **Styrke den faglige kapacitet.** Der er mangler, når det kommer til ekspertise og sensitivitet i de offentlige myndigheders tilbud til kvinder og piger, der har været udsat for – eller er i fare for at blive udsat for – omskæring. Det gælder blandt inden for sundhedsvæsenet, uddannelsessystemet, de retshåndhævende myndigheder, beskyttelse af børn og asyl- og indvandringssystemerne. Specialiseret uddannelse kan give medarbejdere inden for disse sektorer den viden, der skal til, for at de kan levere en effektiv service. Uddannelsen bør skræddersyes til de enkelte fagområder og bør stilles til rådighed af relevante ministerier og myndigheder, der har ansvaret for at fastsætte faglige standarder for uddannelser og arbejdspladser.

• **Tilpasse implementeringen af asylbestemmelser i forhold til vejledningen fra FN's Højkommissariat om kvindelig omskæring⁽⁵⁾.** Asylansøgninger bør anerkende kvindelig omskæring som en form for kønsbaseret forfølgelse og en voldshandling mod kvinder i henhold til internationale konventioner. Kvinder og børn, der har været udsat for omskæring, bør betragtes som flygtninge, og asylproceduren bør styrkes gennem yderligere vejledning og ændringer i lovgivningen.

• **Få mænd i tale.** Kvindelig omskæring er tabu i berørte miljøer og betragtes ofte som et kvindeanliggende. Men da mænd ofte anses for at være den primære beslutningstager, når det gælder kvindelig omskæring, bør der iværksættes oplysningskampagner, som kan øge mænds viden om de skader, omskæring af kvinders kønsorga-

ner medfører, samt om de lovgivningsmæssige konsekvenser. Der bør ydes støtte til personer i lokale miljøer, der arbejder på at øge kendskabet til kvindelig omskæring gennem udvikling af et forum for dialog inden for deres miljø.

• **Styrke lokale initiativer om kvindelig omskæring på kommunalt plan.** Berørte miljøer og civilsamfundsorganisationer bør inddrages i at udvikle og gennemføre lokale initiativer for at sikre, at man når ud til alle med effektiv kommunikation om, hvor skadelig kvindelig omskæring er. For at gøre lokale initiativer relevante og målrettede og tage hensyn til specifikke kulturelle faktorer er det vigtigt at identificere lokale miljøer, hvor kvindelig omskæring forekommer. Det kan ske på grundlag af tilgængelige data om indvandrerbefolkningsgrupper. Organisationer og enkeltpersoner med rod i lokale miljøer bør anerkendes for deres oplysningsarbejde, og initiativer bør tildeles tilstrækkelig langsigtet finansiering.

• **Implementere et nationalt registreringssystem til registrering af tilfælde af kvindelig omskæring.** Spanien, Luxembourg og Østrig har ikke et nationalt registreringssystem, der kan bruges til registrering af tilfælde af kvindelig omskæring, men i Danmark findes et sådant register, der imidlertid ikke anvendes systematisk. Det bør være obligatorisk, at alle sundhedspersoner konsekvent og anonymt registrerer tilfælde af kvindelig omskæring ved hjælp af diagnosekoden. Sundhedspersoner bør uddannes i, hvordan de foretager denne obligatoriske registrering.

Anbefalinger til Danmark

• **Styrke lokale initiativer om kvindelig omskæring på kommunalt plan.** Da der ikke eksisterer en national model for bekæmpelse af kvindelig omskæring og beskyttelse af piger, der er i fare, gennemfører de danske kommuner initiativer på lokalt plan. Det er dog kun få kommuner, der har gennemført specifikke handlingsplaner for bekæmpelse af kvindelig omskæring. Desuden findes der kun begrænset information om kvindelig omskæring for borgere og relevante fagpersoner. Endelig findes der også kun i begrænset omfang forebyggende initiativer til bekæmpelse af kvindelig omskæring.

En national handlingsplan og ufravigelige procedurer ville sikre, at alle kommuner blev forpligtet til at udbrede kendskabet til kvindelig omskæring og til at henvise borgere, der er i fare, til fagpersoner. Berørte lokale miljøer og civilsamfundsorganisationer bør inddrages

i at udvikle og gennemføre lokale initiativer for at sikre relevant kommunikation om de skadelige virkninger af kvindelig omskæring. Dette ville bidrage til at sikre, at de opsøgende indsatser er effektive.

Ét ministerium, for eksempel Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling, bør have ansvar for handlingsplanen, som bør løbe i flere år.

• **Implementere et nationalt registreringssystem til registrering af tilfælde af kvindelig omskæring.** Diagnosekoden for kvindelig omskæring i Landspatientregisteret, hvor læger kan registrere de tilfælde af kvindelig omskæring, de ser i forbindelse med fødsler, anvendes tilsyneladende ikke. Det kan begrænse nødvendig behandling og betyder, at registret ikke nødvendigvis giver et korrekt skøn over antallet af kvinder, der har været udsat for omskæring.

⁽⁵⁾ Office of the United Nations High Commissioner for Refugees, Guidance Note on Refugee Claims relating to Female Genital Mutilation, 2009, findes på <https://www.refworld.org/docid/4a0c28492.html>

Det Europæiske Institut for Ligestilling mellem Mænd og Kvinder

Det Europæiske Institut for Ligestilling mellem Mænd og Kvinder (EIGE) er EU's videncenter for ligestilling mellem kønnene. EIGE støtter de politiske beslutningstagere og alle relevante institutioner i deres bestræbelser på at opnå ligestilling mellem kvinder og mænd for alle EU-borgere ved at levere særlig ekspertise og sammenlignelige og pålidelige oplysninger om ligestilling mellem kønnene i Europa.

© Det Europæiske Institut for Ligestilling mellem Mænd og Kvinder, 2021

Eftertryk tilladt med kildeangivelse.

Det Europæiske Institut
for Ligestilling mellem Mænd og Kvinder
Gedimino pr. 16
LT-01103 Vilnius
Litauen

Kontaktoplysninger

<http://eige.europa.eu/>
[facebook.com/eige.europa.eu](https://www.facebook.com/eige.europa.eu)
twitter.com/eurogender
[youtube.com/user/eurogender](https://www.youtube.com/user/eurogender)
<https://www.linkedin.com/company/eige>
eige.sec@eige.europa.eu
+370 52157444
<https://eurogender.eige.europa.eu/>

Den Europæiske Unions
Publikationskontor